

Kaiser László

Rohamléptekben győzött a halál, ha győzött

Búcsú Dukay Nagy Ádámtól

Az élet nem ér annyit, hogy hazudjunk érte – mondta emlékeim szerint egy filozófus vagy regényhős, végül is mindegy, azt biztos, hogy igen cinikus és igen hívó ember lehetett egyszerre, hogy milyen arányban, az is mellékes. Most, hogy rohamléptekben elragadta a halál néhány hónappal negyvenkettedik születésnapja előtt a kiemelkedően tehetséges és – a gyarlóságaival együtt – kiemelkedően emberséges Dukay Nagy Ádámot: a rá jellemző igazmondás, vagy ha úgy tetszik, önmagunk kíméletlen vállalásának jegyében szólok róla néhány szót. Majdnem szomszédok voltunk az Újlipótvárosban, én születésem óta lakója, ő bő évtizede, baráti és munkabeszélgetéseink fő színtere pedig az általa is többször megörökített Lehel piac és egyáltalán nem horribile dictu, sőt megnyugtatóan a Két korszó családpótló intézet a Visegrádi és Victor Hugo utca sarkán. Én szerény, olykor betérő vendég voltam, így ismertem meg személyesen néhány éve Ádámot, akinek szó szerint tanyája volt a helység, miként a Lehelen, fönt, az emeleten is gyakran megfordult vagy inkább megpihent. Akkoriban, megismerkedésünkkor, még egy bulvárlapnál robotolt; hihetetlenül profi szerkesztői érzékét és készségét adta az újságnak, amíg adhatta, mert talán másfél-két éve megváltak tőle – innen kezdődött a mélyrepülések utáni mélységesen mély repülések korszaka, a június 21-én bekövetkezett végső zuhanásig.

Nem szeretem a legeket, mindenki tegye a dolgát, s akkor talán kevésbé sérülünk és kevésbé okozzuk sérüléseket. Mégis: ismerve Dukay Nagy Ádám munkáit és műveit, ki kell mondani, meghatározóan markáns és nagy tehetség volt, sokoldalú tehetség, elsősorban versben, de prózában, interjúkészítésben, szerkesztésben, sőt véleményformálásban és beszélgetésekben, zenélésében – utóbbiak is életművének részei, noha a legporlandóbbakban, az emlékezésekben. És munkabírása óriási volt, legalábbis nagyon-nagyon hosszú ideig. A Salgótarjánból indult, tanár édesanyjához erősen kötődő Dukay Nagy Ádám Szegeden a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán végzett, aztán az ELTE-n, majd szinte nyílegyenesen vezetett útja és sorsa az irodalomhoz, az íráshoz. Többek között Parancs János közölte az induláskor verseit, Dukay aztán folyamatosan publikált, 1998-ban jött az első kötet, a *Szobrok az esőnek*, 2002-ben a *Hosszú eltáv*. Érző és hozzáértő költők, írók figyeltek föl jellegzetes versépítkezésére, szóhasználatára, otthonkeresésére az otthontalanságban. Bodor Béla például a Kortársban szinte tanulmányban értelmezte, fejtette meg és gondolta tovább verseit. 1999-től a Palócföld szerkesztőjének szegődött Dukay Nagy Ádám, nagy korszaka volt ez 2004-ig, kéreéseivel, döntéseivel szó szerint formálta, alakította az irodalmi életet. És persze a családi létbe is belekóstolt, apa lett, s az is maradt, pontosan fogalmazva, csak ez maradt

számára a későbbiekben a családi életből. Meg a munka, kíméletlen igényességgel, utánajárásokkal, utánanéзésekkel, pontosításokkal, szakszerűséggel, szerző- és stílus-empátiával. Tanúsítom, mert az utóbbi években szerkesztett bőven kérésemre, saját kötetemet is. S mindeközben – tágítsuk nagyon az idő ollóját – élte a maga zabolátlan életét, a Pimodán mellett más tájakon is barangolva. Ennek a barangolásnak és persze sok másnak, hogy őt idézzem, kiülve az élet partjára, a hiteles és szívbemarkoló rajzát adta a furcsa című, 2015-ben megjelent kötetben, a *Titokbhaktában*. Ahogy rögzítette: „A kötet tengelye körül az én és a hamis ego – vagy személyiség –, illetve kettőjük kapcsolata – mint külön entitás – kering.” Mert ennek a furcsa állapotnak, szerinte „kítartott hasadt állapotnak” a rögzítése is igazmondási kötelesség. De hát mi is a titokbhakta? A Krisna tanokat is magáévá tevő költő (amúgy nem vagy nagyon ritkán evett húst) Isten-tudatot terjesztő titkos ügynök. A kötet számos zseniális sejtelmessége utalás arra a semmire, amivel Dukay Nagy Ádám perlekedett; a démonok szülte semmi, netán az odavezető út megörökítése pedig a teremtés maga.

Valami történt a költő és ember Dukay Nagy Ádámmal a kötetet megelőző hosszú években, így nyilatkozott 2015-ben: „Ez a könyv lényegében a halálom utáni, csak még nem vagyok a föld alatt. Tizenkét éve megtörtént a saját Auschwitzom. Megöltek... Aki áldozatnak születik, azt előbb-utóbb megtalálja a vadász.” A mindig szép tónusú, sötét költészet még sötétebb lett, az ember visszavonultabb. Szűkültek a körök. A munkahely elvesztése, bizonyos kapcsolatok megszűnte vagy elsorvadása, a nehezen mozdulás a lakás, a Lehel, a Két korsó Bermuda-háromszögéből: a legutolsó hónapok története. Persze voltak és jöttek a barátok: Tandori Dezső, Darvasi Laci, Grecsó Krisztián és mások. És voltak emlékek és emlékezések, mesterek megidézése: főleg Szép Ernő és Pilinszky meg Keszthelyi Rezső. És Bukowski, persze. Sok szó esett a szeretett kortársakról: Egressy Zoltán, Gyukics Gábor, Györe Balázs, sorolhatnám, Tandori mindig előkerült. És persze a pohár mindig jelen volt az állandó arcok és az odatévedtek, netán látogatók között. Jó volt mindig beszélgetni Ádámmal, szerették az emberek. Kedves volt mindenkihez, halkán és humorosan volt jelen, teste mutatta a fáradságot, szelleme nem. Jellegzetes kifejezésekkel élt, a könyvet, kéziratot matériának nevezte, magát kapcsolat nélküli szólistának, a vodkát átlátszónak. Lakásába jósz szerint csak aludni járt, otthona, dolgozószobája lett a Két korsó, szinte családtagok az ottani cimborák. Ők látták meg először, hogy valami nagy baj készülődik. Hogy mekkora, azt nem tudhatták. Csak segítettek: a kórházzal, a család értesítésével. Aztán rohamléptékben győzött a halál. Hosszasan, lassan készülődött az elmúlt tizenvalahány évben, végül nagyot gyorsított. Győzött, de mégsem. Mert Ádám itt van bennünk, verseivel, szavaival, gesztusaival együtt. És ott van a Két korsóban is, immár örökké, emlékeznek rá, Henrik és a többiek. S eszembe jut: milyen jókat beszélgetett egyetemista lányommal, amikor kimentünk a piacra vásárolni. És láttam lányom szemében a könnyecppet, amikor megtudta, hogy Ádám nincs többé. Nem, nem győzhetett a semmi, a halál. Főleg, ha az életben nem vagy ritkán fog hazugságon.